

РЕЦЕНЗИЯ

на материалите, представени в конкурс за заемане
на академичната длъжност „доцент”,
професионално направление „Социология, антропология и науки за културата”
(социология)

Рецензент: доц. д-р Саша Владимирова Тодорова

Кандидат: д-р Мария Атанасова Фъртунова

В конкурса за доцент, обявен в Държавен вестник бр. 52, 10 юли 2012 г. и на Интернет страницата на ЮЗУ „Неофит Рилски” Благоевград за нуждите на катедра „Социология” към ЮЗУ Благоевград като кандидат участва д-р Мария Атанасова Фъртунова.

I. Кратки биографични данни

Д-р Мария Фъртунова е родена през 1960 г. Възпитаничка е на Санкт-Петербургския държавен университет за култура и изкуства. Придобива образователно-квалификационна степен „магистър” на този университет през 1983 г. През периода 1990 – 1994 г. е била редовен докторант (аспирант) в Софийския университет „Св. Климент Охридски”. Защищава успешно дисертационния си труд и придобива образователно научната степен „доктор” (кандидат на философските науки). През периода 1983 – 1985 г. е привлечена на преподавателска работа в Университета по библиотекознание и информационни технологии, където води лекционни курсове по обща библиография. От 2002 г. до 2008 г. е хоноруван преподавател в Техническия университет, София, където води дисциплините „Социология на културата” и „Връзки с обществеността”. От 2005 г. досега е хоноруван преподавател и в Софийския университет „Св. Климент Охридски” в Стопанския факултет и факултета по журналистика и в Югозападния университет „Неофит Рилски”, Благоевград. В тези университети тя води лекционни курсове, семинарни занятия и упражнения по дисциплината „Култура на предприемачеството” и „Социология на културата”. През периода 1985 – 2000 г. заема длъжността научен сътрудник II степен в отдела по „Автоматизация на информационните системи” към Националната библиотека „Иван Вазов”, Пловдив като същевременно е и началник на този отдел.

Д.р Мария Фъртунова успешно съчетава преподавателската с научно-изследователската работа. Тя е член на екипа по два проекта финансирани от Шеста рамкова програма и от Програма ФАР. Същевременно е ръководител и на три проекта по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, свързани с развитието на висшето образование.

Като главен експерт и заместник директор на Център „Конкурентна система за обучение и управление на висшето образование” към МОН тя е натрупала голям опит в подготовката, оценяването, финансирането и контрола по изпълнението на проекти за подобряване на качеството в системата на висшето образование.

Членува в Съюза на учените в България, секция „Социологически науки”.

Владее чужди езици (английски и руски), което е предпоставка за ползване и достъп до научните постижения в света.

Биографичната характеристика отразява: постепенно успешно развитие; последователно израстване, съчетано с участие в научни форуми, проекти, преподавателска и управленска дейност. Посочената биографична характеристика е предпоставка и условие за постижения в количествен и качествен аспект и основание за участие в обявения конкурс.

Представените за рецензиране материали и документи отговарят на законовите изисквания за участие в конкурса.

II. Характеристика на научната, научно-приложната и преподавателска дейност

Кандидатката участва в конкурса общо с 16 публикации, сред които 1 монография, 1 учебно помагало, 1 статия и научни доклади, публикувани в научни сборници, от които 4 индивидуални, при един от колективните доклади тя е водещ автор, 2 от научните сборници са издадени на английски език и 1 на руски език. Две от публикациите имат научно-приложен характер.

* Наличието на учебник и монография сред публикациите на кандидатката е сериозно постижение и е свидетелство за равнището на професионалното и израстване.

- * Най-многобройни са публикациите на кандидатката в обявения конкурс под формата на доклади на научни конференции, публикувани в научни сборници.

- * Отпечатаната научна продукция свидетелства, че кандидатката е добре представена в страната и отчасти в чужбина чрез участие в международни конференции и проекти.

В качествен аспект научната продукция и дейността на кандидатката се характеризира с:

- * Публикации, написани с изискващото се научно равнище, с дискуссионни аспекти и обосновани изводи;

- * Прилага се комплексния и системния подход в проучвателната дейност;

- * Отстоява се авторска позиция относно: оценките за социалната ситуация в страната, факторите, тенденциите и проблемите, свързани с предприемачеството и бизнеса и висшето образование и пазара на труда;

- * Системност и последователност в научно-изследователската работа с проявено чувство на отговорност.

В съдържателно отношение научните трудове на участничката в конкурса могат да се групират в няколко научно-изследователски направления.

1. Висше образование и пазар на труда

Това научно-изследователско направление характеризира съпричастността на участничката в конкурса относно:

- * Проблемите на несъответствието между търсене и предлагане на умения и компетенции на пазара на труда (европейски измерения и практики);

- * Теоретични въпроси и практически подходи на задържането на талантиливи студенти и млади учени на пазара на труда;

- * Връзката между висшето образование и пазара на труда;

- * Положителни и отрицателни аспекти на пазара на труда и висшето образование у нас;

- * Акцентирането върху актуалния проблем за европейското развитие на България, свързан с изучаването на добрите европейски практики в сферата на висшето образование и трудовия пазар и възможностите за тяхното

приспособяване към българските условия при запазване на утвърдените наши положителни традиции.

2. Висшето образование – състояние, тенденции и проблеми

Публикациите, посветени на това изследователско направление проследяват нарастващата роля на висшето образование в съвременната динамична икономика. Тук са застъпени и сериозно анализирани състоянието, тенденциите и проблемите на качеството на висшето образование у нас, европейските и българските акценти на качеството на висшето образование, интеграционните процеси в европейското образователно пространство, модернизацията на европейските университети и предизвикателствата пред висшето образование в България, необходимостта от национални стандарти за качествено обучение във висшите училища, състояние и проблеми на университетските системи за качество на висшето образование.

3. Култура на предприемачеството

Основно в това изследователско направление са анализирани връзките и взаимодействието между културата (на обществото като цяло, отделни организации и групи, в т.ч. и на предприемачите) и предприемачеството. В това изследователско направление са застъпени такива важни проблеми като фактори, определящи културата на предприемачеството, организационната и информационната култура като части от културата на предприемачеството. Анализира се природата и формирането на предприемаческата етика и формите и проявата на предприемаческия етикет. Възприетият авторски подход, структура и изложение по отделните проблеми характеризира участничката в конкурса като търсеща и намираща оригинални теми и проблеми. Те са поднесени по начин позволяващ лесното им възприемане от обучаемите и намирането на практическото им приложение.

Съдържателната характеристика на научните трудове на д-р Мария Фортунова дават основание за следните **изводи и оценки**:

* Научната продукция е ориентирана към **актуални и значими** проблеми в областта на висшето образование и предприемачеството;

* Кандидатката показва способност и умение да **интерпретира** по свой начин научни проблеми, **да търси и намира** оригинални теми и проблеми за изследване;

* Кандидатката притежава **възможности** за реализиране на самостоятелни проучвания и проявява съпричастност към социологическите проблеми на висшето образование и предприемачеството.

Д-р Мария Фъртунова осъществява своята преподавателска дейност, тясно свързана с нейните научни интереси. Понастоящем тя води учебни курсове по „Култура на предприемачеството” в Софийския университет „Св. Климент Охридски”, факултет по „Журналистика и масови комуникации” и „Култура на предприемачеството” и „Социология на културата” в Югозападния университет „Неофит Рилски”, Благоевград.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателската дейност

В представените за рецензиране материали са налице приноси и постижения.

1. Научни приноси:

В своята съвкупност научната продукция води до обогатяване с анализи, изводи, основателна критичност и специфичност на подходите на изучаване и изследване на проблемите, обект на настоящия конкурс. Тези приноси се отнасят до:

* Аргументирането на основните причини на несъответствието на уменията и компетенциите на специалистите с висше образование и изискванията на пазара на труда: подобряване на информацията за пазара на труда и развитието на ефективни услуги за намиране на работа; насоката на инвестициите във висшето образование; идентифицирането на възникващите потребности от умения и компетенции; концентрацията върху придобиването на специфични квалификации, които могат да ограничат недостига от умения и отворения достъп до съответната работа и по-голяма точност и прецизност в прогнозите на бизнеса за потребностите му от специалисти с висше образование, както и ориентирането му към по-ефективни методи за прогнозиране; извеждането на рисковите групи специалисти, засегнати от

несъответствието на умения и компетенции и изискванията на пазара на труда, а именно: новопостъпилите, по-младите и по-възрастните и жените. (1)

* Доказателството за формирания се парадокс у нас едновременно да има дефицит и излишък на професионални знания, умения и компетенции. Обяснението се търси в очертания се дисбаланс в икономическата структура у нас, разглеждана от гл. точка на формата на собственост, отрасъл, видове производства и местонахождението им (1,12).

* Извеждането на възможностите за преодоляване на бариерите пред сътрудничеството между бизнеса и висшите училища. Основните от тях са: осигуряване на необходимата среда за взаимодействие между образованието, науката и бизнеса; политики за стимулиране на инвестициите в образованието; създаване на научноизследователски и производствени центрове на територията на висшите училища, съвместно с бизнеса и подкрепата на държавата; насърчаване на партньорството между висшите училища, научните институти и бизнеса; обмяна на опит и идеи по линия на международното научно-техническо сътрудничество; продължаващо обучение и учене през целия живот и национална и трансгранична мобилност на студенти и преподаватели. (1)

* Обосноваването на необходимостта от културален подход в предприемаческата дейност на основата на дефинираната същност на културата на предприемачеството, неговите функции и роля. (2)

* Доказателството за ролята и значението на информационната култура днес в условията на информационните технологии и наличието на дигитални неравенства между поколенията. (2)

2. Научно-приложни приноси

* В резултат на проведени изследвания и систематизирания опит в Европейски мащаб са предложени добри практики относно съчетаването на изискванията на пазара на труда и висшето образование. (1)

* Трансформирането на получените резултати от научноизследователската работа в обучителния процес. Учебните курсове на кандидатката са тясно свързани с изследователската проблематика, към която тя се е насочила. (2)

* Възприетият подход на представяне на отделните активни методи на обучение в методологическа рамка на обучението по култура на

предприемачеството, при който са посочени целите и задачите на тези методи, привеждат се изходни данни, дава се цифрова информация, предлагат се графични изображения. Направеният опит да се унифицира структурата на тестовете допълнително разширява техните познавателни възможности. (2)

- * Разработеното виждане за състоянието и проблемите на университетските системи за качеството на висшето образование и необходимостта от неговото модернизиране. (7, 8, 9, 15)

- * Разкриването на ролята на националните стандарти за качествено обучение във висшите училища. (11)

IV. Критични бележки и препоръки

- * При по-нататъшната изследователска работа на кандидатката би следвало да намери отговор на въпроса „Как при съчетаването на изискванията на пазара на труда и образователния продукт при висшите училища ще се съхрани принципа на Хумболт за свобода в науката и образованието?“

- * Да продължи изследователската работа по изясняването на проблемите на несъответствието между търсенето и предлагането на умения и компетенции на пазара на труда от гледна точка на провежданата обща икономическа и социална политика. Коя от тях е водеща и определя развитието и параметрите на другата.

- * По-пълно да се използват разработките от български автори.

Направените препоръки по-скоро имат отношение към бъдещата научна работа на участничката в конкурса и в никакъв случай не подценяват постигнатите резултати.

V. Заключение

Цялостната оценка на участничката в обявения конкурс от Югозападния университет „Неофит Рилски”, Благоевград, дава основание за следните изводи:

- * Постепенно развитие като университетски преподавател;
- * Представяне като съвременен изследовател в научната област;
- * Постигнати успехи в прилаганите резултати от своята дейност в практиката.

На основата на гореизложеното считам, че кандидатката в конкурса притежава всички качества за заемане на академичната длъжност „доцент” в

област на висшето образование 3 Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата. Позволявам си да предложа на Уважаемото Научно жури да гласуват единодушно в подкрепа на кандидатката и да препоръчат на Факултетния съвет при Философския факултет към Югозападния университет „Неофит Рилски”, Благоевград да присъди на д-р Мария Атанасова Фъртунова академичната длъжност „доцент”.

18.10.2012 г.

София

Рецензент:

(доц. д-р Саша Тодорова)